

**НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО
ІМ. ШЕВЧЕНКА В ЗДА**

НЮ ЙОРК 1960

**SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY, INC.
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА В ЗДА
302-304 WEST 13TH STREET, NEW YORK 14, N.Y.**

Дім НТШ в Нью Йорку.

**РОЛЯ І ЗАВДАННЯ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА**

Яку велику роллю відіграло Наукове Товариство ім. Шевченка досі в історії української науки, бачимо з вислідів тієї великої праці, що була проведена впродовж 87-ми років. Одер-

жавши матеріальну базу від українських патріотів-меценатів науки: петербурзького професора-хірурга Павла Пелехина, цукр. промисловця Василя Семиренка, Єлисавети Скоропадської-Милорадович, Євгена Чикаленка, Костя Паньківського й ін., НТШ стало першою науковою установою всеукраїнського значення, що об'єднала наші найкращі інтелектуальні сили з усіх українських земель, для наукової співпраці рідною мовою.

Це створило новий етап у розвитку не тільки української науки, але й української національної культури і її центром стало саме НТШ. Тут почали вперше розвиватися українознавчі студії, які об'єктивними даними доказали окремішність нашого народу та його культури. Зразу ж при НТШ згуртувалися не тільки українські і чужинецькі вчені, але й велика кількість українських патріотів-меценатів української науки і культури, які своїми стараннями і пожертвами допомогли збагатити скарбницю української науки високоцінними працями, виданими досі в понад 600 томах публікацій НТШ. З цих публікацій годиться згадати найбільш відомі: „Записки НТШ” (167 томів), Збірники Історично-Філософської, Філологічної та Математично-Природописно-Лікарської Секцій, Етнографічний Збірник, Лікарський Вістник, Матеріяли до української антропології й етнології, „Стара Україна”, Український Архів, Хроніка НТШ, Sitzungsberichte Mat.-Прир.-Лік. Секції, „Сьогочасне й минуле”, Proceedings всіх трьох Секцій і численні інші.

Крім того видано окремі наукові книжки (О. Огоновського „Історію української літератури”, К. Левицького „Українсько-німецький словар”, Костомарова „Життєписи”, Бібліотеку українознавства і ін.), наукові підручники, мапи, літературні твори (Кобзар, Енеїда, твори Федьковича і ін.), літературні часописи (Зоря, Літературно-Науковий Вістник, Правда) та різні інформаційні видання.

Українські вчені вели свої дослідження не лише в ділянці українознавства; вони своїми працями збагатили також і інші галузі світової науки. Можна сміло твердити, що за останніх 87 літ не було в світі ні одного визначного українського вченого, що не був би зв'язаний працею з Науковим Товариством ім. Шевченка. В списках дійсних членів читаємо прізвища таких наших вчених з цілої України, як, напр., з істориків і дослідників української культури і українського права: Володимир Антонович, Михайло Грушевський, Митрополит Андрій Шептиць-

кий, Вячеслав Липинський, Дмитро Багалій, Олександр Лотоцький, Кость Левицький, Дмитро Дорошенко, Вадим Щербаківський, Іван Крип'якевич, Станислав Дністрянський, Федір Вовк, Володимир Старосольський, Дмитро Яворницький і ін.

З природознавців та лікарів знаходимо між дійсними членами НТШ такі імена як: Іван Верхратський, Іван Горбачевський, Маріян Панчишин, Іван Раковський, Степан Рудницький, Іван Пулюй, Степан Тимошенко і багато інших.

З мовознавців і дослідників української літератури згадати тут тільки Івана Франка, Олександра Барвінського, Сергія Єфремова, Олександра та Філарета Колессів, Степана Смаль-Стоцького, Богдана Лепкого, Василя Щурата, Кирила Студинського, Олександра Кониського, Івана Нечуя-Левицького, Юрія Федьковича, Агенора Артемовича, Осипа Маковея, Василя Сімовича і ін.

У науковому світі НТШ здобуло собі становище української академії наук. Члени НТШ брали участь у міжнародних наукових з'їздах та співпрацювали в чужинецьких наукових виданнях. І навпаки чужинецькі вчені радо ставали дійсними членами НТШ і з гуртом наших вчених підносили авторитет та значення НТШ. З рамени НТШ вони публікували свої праці в чужинецьких виданнях та часто ставали в обороні української науки. Між дійсними членами НТШ було 15 чехів, 14 поляків, 12 німців, 10 сербів, 8 хорватів, 7 болгар, 7 росіян, 2 французи, 1 норвежець.

Подасмо тут лише важніші прізвища чужинців-вчених світового масштабу, дійсних членів НТШ:

Австрія: Теодор Гартнер, Йосиф Стжиговський, Гайнріх Шмід, Раймунд Кайндль.

Болгарія: Михайло Арнаудов, Георгій Бончев, Стефан Петков.
З'єдинені Держави Америки: Альберт Айнштайн, Кляренс А. Меннінг.

Канада: Джордж Симпсон, Ватсон Киркконель.

Німеччина: Еріх Бернекер, Альберт Пенк, Макс Плянк, Макс Фасмер, Ернст Кошмідер.

Норвегія: Оляф Брок.

Польща: Олександр Брікнер, Ян Бодуен де Куртене, Людвик Кубала, Пшемислав Домбковський.

Росія (з-перед першої світової війни): Володимир Бехтерев, Авраам Йоффе, Федір Корш, Олександр Пипін, Олексій Шахматов.

Сербія (з-перед першої світової війни): Олександр Беліч, Любомир Мілєтіч, Богдан Поповіч.

Франція: Андре Мазон.

Хорватія: Вратослав Ягіч, Мілян Решетар.

Чехо-Словакія: Тома Г. Масарик, Любомир Нідерле, Кирило Пуркінє, Йосиф Зубати, Ян Махаль, Ярослав Бідльо, Іжі Краль.

Швеція: Альфред Єнсен, Свен Гедін.

Видання НТШ відомі в цілому світі. Своїми публікаціями обмінювалося НТШ, впродовж цілої своєї діяльності з 224 науковими установами в 28 країнах Європи, Америки, Азії і Австралії.

Досліди українських вчених-членів НТШ стали відомими науковим колам широкого світу і відгуки на них ми зустрічаємо ще й сьогодні. Завдяки невтомній праці наших вчених з одного боку і повного розуміння ваги своєї незалежної науки серед широких кіл провідної верстви української спільноти з другого боку, НТШ було вже далеко до першої світової вій-

Президія Загальних Зборів НТШ в ЗДА 1959 р. Сидять зліва направо: адв. Я. Гриневич, проф. д-р Р. Смаль-Стоцький, Президент д-р С. Витвицький, проф. д-р В. Калина, проф. д-р К. Кисілевський, проф. д-р Р. Осінчук, д-р І. Новосівський.

ни дійсною і єдиною централею української науки, на яку український нарід глядів з гордістю, а чужинецький світ з заздрістю. А коли Визвольні Змагання довели в 1918 р. до об'єднання українських земель і українського народу з-під різних займанщин в одну соборну цілість, НТШ і його члени кладуть перші основи під будову соборної наукової централі в Києві — Всеукраїнської Академії Наук.

Науково-дослідча праця НТШ охоплювала проблеми мовознавства, історії української літератури, історії України, української етнографії, музичної етнографії, української антропології, народного мистецтва, суспільних наук, статистики, далі філософії, психології, права, соціології, географії, геології, бібліографії і ін. Завдяки працям науковців, згуртованих у НТШ, поширився об'єм і поглибився зміст української науки. НТШ має величезні досяги в устійнюванню української наукової термінології.

Та НТШ не обмежувалося тільки науково-дослідничою працею. Воно вело і веде далі також визначну громадську діяльність. Вистарчить подати тут декілька фактів: у Львові влаштовує НТШ публічні доповіді, очолює (1898) урочисте відзначення 100-ліття обновленої української літератури, бере участь в ювілею 25-ліття літературної діяльності І. Франка, протестує проти заборони української мови на XI археологічному Конгресі в Києві (1899), вносить меморіал до австрійського Міністерства Освіти (1901) в справі створення українського університету у Львові, бере участь в курсах українознавства (1904), влаштовуваних для молоді із Східніх Земель України, що тоді були під Москвою, опікується „Академічним Домом”, співорганізує Український Тайний Університет (1921) та Тайну Політехніку (першим ректором університету був голова НТШ В. Щурат), вносить протести (1923) в справі нищення польською владою українських культурних надбань і ін.

Якою пошаною користувалося Наукове Товариство ім. Шевченка поміж світовими війнами, в кругах Всеукраїнської Академії Наук та поміж її академіками, найкраще свідчить інформація у двомісячнику „Україна”, видаваного М. Грушевським у Києві, книга 5 за рік 1927, подана в „Хроніці”:

„Науково-дослідча робота сконцентрована в Галичині навколо нашої найстаршої, хоч і безпритульної, Західньо-Української Академії Наук — Львівського НТШ, ведеться в Галичині

настільки інтенсивно, що багато додати до неї зусиллями нашого академічного осередку властиво не можна. Можна побажати, щоб на території Радянської України робота велася так інтенсивно, в пропорції до її величини, залюднення і матеріальних засобів, як вона ведеться в Галичині без усякої помочі з боку публичних органів, а навпаки — при великих перешкодах звідусіль (стор. 186)”.

З кінцем 1939 р. більшовики зліквідували НТШ у Львові. За німецької окупації працю НТШ тайно відновлено, аж нова московська окупація остаточно його зліквідувала. Тодішній голова НТШ І. Раковський та більшість дійсних членів пішли на еміграцію. В 1947 р. НТШ відновило свою діяльність в Мюнхені, та пізніше розпорошення членів Т-ва по різних країнах світу, висунуло потребу зорганізування Відділів НТШ в тих країнах. У 1955 р. схвалено новий статут, який перетворив до теперішні Відділи НТШ на окремі Наукові Товариства ім. Шевченка, що діють на основі статуту Матірнього Товариства, пристосованого до вимог відповідних законів в даних країнах. На

Сл. п. проф. д-р Іван Раковський

місце дотеперішнього Головного Віділу, створено Головну Раду НТШ, якої президентом є проф. д-р Роман Смаль-Стоцький. Він теж очолює одночасно НТШ в ЗДА. Генеральним секретарем Головної Ради НТШ є проф. д-р Володимир Кубійович.

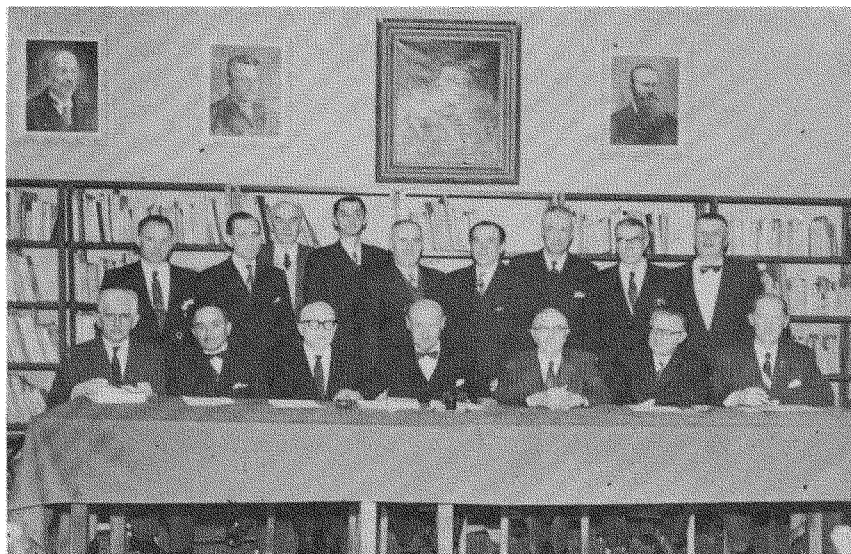

Урочиста Наукова Конференція на Колумбійському Університеті в Нью Йорку, влаштована для вшанування 250-ліття з дня смерти гетьмана І. Мазепи (1959 р.).

Святочна промова Президента Головної Ради НТШ та голови НТШ в ЗДА проф. д-ра Р. Смаль-Стоцького.

Зліва доправа: Президент проф. д-р Р. Смаль-Стоцький, проф. д-р Р. Осінчук, президент УТІ проф. д-р О. Архімович, проф. д-р О. Галецький, генерал П. Шандрук, проф. д-р Т. Мацьків, проф. Р. Олесницький, проф. д-р В. Стецюк.

Крім американського НТШ діють ще у вільному світі окремі НТШ в Європі, голова проф. д-р Володимир Кубійович (Сарсель), в Канаді, голова проф. д-р Євген Вертипорох (Торонто), і в Австралії, голова проф. д-р Павло Шулержко (Сідней). Усі вони організують свою науково-дослідчу працю на спільних заходах та напрямних. Усі вони організують наукові з'їзди, наради, конференції, доповіді та ведуть спільно видавничу діяльність, публікуючи головно наукові праці своїх членів та крім того серійні і неперіодичні видання. Вони співпрацюють з ін-

Управа НТШ в ЗДА на каденцію 1959-60. Сидять з ліва до права: проф. д-р Василь Лев, проф. д-р Василь Стецюк, проф. д-р Володимир Калина, проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, ред. Василь Мудрий, проф. д-р Осип Андрушків, проф. д-р дипл. інж. Микола Зайцев. Стоять з ліва до права: проф. д-р Василь Ленцик, д-р Володимир Трембіцький, проф. Богдан Загайкевич, проф. д-р Григор Лужницький, проф. д-р Володимир Січинський, проф. д-р Роман Осінчук, дипл. інж. Роман Кобринський, ред. Іван Кедрин-Рудницький, проф. Роман Олесьницький.

шими українськими та чужими науковими установами і товариствами, ведуть власні бібліотеки і архіви та репрезентують українську науку перед науковим світом.

Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА почало свою діяльність з 1947 року, тобто вже в першій фазі української еміграції до ЗДА. В перших роках свого існування на терені ЗДА, Наукове Товариство ім. Шевченка було змушене вести свою діяльність в доволі обмежених рямках. Брак окремого приміщення, фондів та відповідних умовин праці новоприбулих з Європи членів, не дозволяли на відповідне розгорнення діяльності. Все ж таки ціла низка наукових нарад, конференцій з доповідями та випуск перших Записок і „Proceedings” говорять про розгорнену наукову та видавничу працю наших членів на цьому терені.

Зовсім інші умовини праці настали з хвилиною закупу „Дому НТШ” в Нью Йорку, в 1952 році, що його придбано зав-

дяки жертвенній та повній зрозуміння поставі нашого громадянства до нашої найстаршої наукової установи. Дім цей тепер повністю відновлено та достосовано до потреб нашого Т-ва. Тут міститься канцелярія НТШ, простора зала для наукових нарад, конференцій, доповідей і викладів, архів НТШ та бібліотека, яка рік-річно збагачується новими виданнями та дарами наших громадян, що передають нашій бібліотеці не тільки окремі книжки і журнали, але й цілі свої книгозбірні.

Половину дому винаймає Український Конгресовий Комітет Америки для своїх канцелярій.

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА В ЗДА

а) Наукова діяльність

Праця українських вчених-членів НТШ проходить у трьох Секціях:

Історично-Філософічній Секції; директор І. Мірчук, керівник на ЗДА М. Стахів, секретар В. Янів,

Філологічній Секції; директор Г. Лужницький, секретар В. Стецюк,

Математично-Природописно-Лікарській Секції; директор М. Зайцев, секретар О. Андрушків.

Секції працюють автономно, іменують шляхом голосування своїх дійсних членів, влаштовують наукові з'їзди, конференції та доповіді і видають друком в українській, англійській та інших мовах праці своїх членів. З уваги на великий обсяг завдань та праць кожної Секції, в рямцях Секції діють окремі Комісії, а саме:

І При Історично-Філософічній Секції:

1. Комісія Права і суспільних наук (Нью Йорк) — голова М. Стахів, секретар В. Маркусь.
2. Економічна Комісія (Нью Йорк) — голова М. Величківський, секретар С. Галамай.
3. Комісія, присвячена проблемам економіки України (Шикаго) — голова І. Витанович, секретар Я. Шумелда.
4. Комісія територіяльних дослідів України (Нью Йорк) — голова В. Січинський, секретар М. Лабунька.

5. Класознавча Комісія (Дітройт) — голова М. Дольницький, секретар П. Біланюк.
6. Комісія, присвячена наддунайським проблемам (Філадельфія) — голова М. Мидловський, секретар П. Ісаїв.
7. Комісія Енциклопедії (Ньюарк) — голова І. Вербяний, секретар М. Дворян.
8. Комісія українсько-жидівських взаємин (Нью Йорк) — голова В. Мудрий, секретар В. Шандор.
9. Український Військово-Історичний Інститут (Нью Йорк), що збирає матеріали з історії українського війська, плекає військові студії, опрацьовує військову українську термінологію та видає відповідні публікації. Першим головою Інституту був ген. П. Шандрук, а тепер є З. Стефанів, секретарем І. Кедрин-Рудницький. Інститут складається з трьох Комісій (Організаційної, Термінологічної та Історично-Військової).

II При Філологічній Секції працюють такі Комісії:

1. Мовознавча Комісія (Нью Йорк) — голова П. Ковалів, секретар В. Стецюк.
2. Бібліологічна Комісія (Нью Йорк) — голова В. Лев, секретар Б. Романенчук.
3. Термінологічна Комісія (Нью Йорк) — голова В. Лев, секретар Е. Жарський. Видає окремих „Бюлетень”.
4. Бібліографічна Комісія (Клівленд) — голова В. Радзикович, секретар М. Ждан.
5. Бібліотечна Комісія (Нью Йорк) — голова В. Лев, секретар О. Соколишин. Ця Комісія має на меті інформувати американський науковий світ та студіюючу молодь про джерела та матеріали, що відносяться до українського питання. Вона збирає також „україніка” в чужомовних виданнях, спростовує фальшиві дані про Україну та видає окремих „Бюлетень”.

III Математично-Природописно-Лікарська Секція не має покищо окремих Комісій, але члени цієї Секції, що проводять свою працю в окремих ділянках, узгіднюють її на терені Секції та влаштовують рік-річно спільні Наукові Конференції, на яких виголошують свої праці та передискутують нові теорії та напрямки із своїх спеціальностей.

Директори окремих Секцій входять автоматично в склад Управи.

Крім цього Управа НТШ нав'язала зв'язок з українськими установами і організаціями, де нашими референтами-зв'язковими є: в УНСоюзі і ОбВУА — І. Кедрин-Рудницький, в УРСоюзі — М. Стахів, в „Провидінню” — Г. Лужницький, в Укр. Лікарському Т-ві — Р. Осінчук, в Т-ві Укр. Інженерів — В. Рижевський, в Жіночих Організаціях — Л. Храплива, представником, який стоїть в контакті з Кат. Церквою є В. Ленцик, з Прав. Церквою — П. Ковалів, з організаціями Молоді — В. Петришин, з молодими науковцями — В. Калина. Референтом бібліотеки НТШ є В. Лев, референтом наукових конференцій і доповідей — Р. Кобринський.

Крім Наукових Конференцій та доповідей, влаштовуваних Секціями, Управа НТШ переводить також пленарні конференції та зустрічі, здебільша з нагоди приїзду науковців з-поза ЗДА.

Конференція Молодих Науковців НТШ (1959 р.). Доповідь: д-р І. Ратич-Мірчук. В Президії Конференції сидять: проф. Б. Загайкевич, проф. д-р М. Зайцев, предсідник Конференції проф. д-р В. Калина, д-р С. Демидчук і інші.

Рік-річно влаштовується також, разом з УВАН, Урочисті Наукові Конференції, присвячені Шевченковим Роковинам.

З ініціативи проф. Р. Смаль-Стоцького НТШ створило теж „Американську Конференцію Слов'янських Наукових Товариств в ЗДА” („American Conference of Slavic Learned Societies”), до якої належать Наукові Товариства білорусинів, козаків, поляків, словаків, словінців, українців, хорватів, чехів. Мета цієї організації: пропагувати студії славістики в ЗДА, організувати Американсько-Слов'янські Конгреси та боротися за академічну свободу в комуністичних країнах. Діяльність АКСНТ спирається на окремому статуті. Товариство дає наукові доповіді та сходини представників поодиноких Наукових Товариств.

НТШ бере також участь в Шевченківських та інших Академіях, влаштовуваних Об'єднаним Комітетом Українських Організацій, Відділами УККА і ін., співпрацює з громадсько-культурними Комітетами, як, напр., ЮКОМА (Ювілейним Комітетом для вшанування 250-ліття з дня смерти гетьмана І. Мазепи). НТШ очолює теж Наукову Раду „Українського Національного Музею” в Шикаго. Крім цього НТШ бере участь в Раді так званого Літературно-Наукового Фонду, створеного при ЗУАДК, для організації допомоги українським вченим і письменникам.

Для організування наукової та дослідчої праці наших членів, створено по більших скупченнях нашої еміграції в ЗДА окремі об'єднання т. зв. „Осередки Праці НТШ” у Вашингтоні, голова П. Ковалів, секретар Ю. Старосольський, Дітроїті, голова П. Біланюк, Клівленді, голова В. Радзикович, секретар М. Ждан, Філядельфії, голова Д. Богачевський, секретар Т. Печерський і Шикаго, голова В. Соколовський, секретар П. Турула.

„Осередки Праці” влаштовують в своїх округах самостійні конференції та доповіді, з'їзди науковців та ведуть курси українознавства для академічної молоді. З діяльності „Осередків Праці” треба відмітити дводенну Наукову Конференцію „Осередку Праці” в Шикаго в січні 1959 р. для вшанування пам'яті українських вчених, знищених большевиками та для розглянення стану української науки в поневоленій Батьківщині. Також „Осередок Праці” у Філядельфії влаштував Наукову Конференцію для вшанування 300-ліття Конотопу (червень 1959).

В інших місцевостях, де немає „Осередків Праці”, діють „мужі довір'я НТШ”, яких завданням є зацікавити громадянство діяльністю та цілями НТШ, поширювати наші видання та приєднувати нових прихильників для нашого Товариства.

Пости „мужів довір'я” запроєктовано в 13 місцевостях, з того урухомлено дотепер в Денвері, Б. Винар, в Маямі, Е. Ляхович, в Сиракузах, І. Городецький та в Рочестері, О. Біланюк.

Голова „Осередку Праці” у Філядельфії д-р Д. Богачевський подав також ініціативу до видання нової серії публікацій п. з. „Доповіді — Papers”, в яких друкуються доповіді членів НТШ, зачитані по Секціях або „Осередках”. При філядельфійському „Осередку Праці” відкрито (у вересні 1958 р.) також книгарню НТШ, що постачає наші видання на Філядельфію та околиці.

б) Педагогічна діяльність

Поруч суто науково-дослідчої та науково-організаційної діяльності, що її веде Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА

Наукова Конференція „Осередку Праці НТШ” в Шикаго, 1959 р. Стоять зліва доправа: проф. д-р І. Витанович, д-р Р. Залуцький, проф. д-р Ю. Шевельов, проф. д-р Р. Смаль-Стоцький, інж. П. Клим, д-р М. Овчаренко, доц. д-р інж. Павло Турула, ред. І. Кошелівець, О. Весоловський.

від самого початку, введено також, починаючи з 1954 року, публічні виклади з обсягу українознавства для нашої академічної молоді, що, студіюючи в американських університетах, не має змоги продовжувати своїх студій і поширювати свого знання теж і в ділянці загального українознавства.

Створено, отже, окремі українознавчі курси під назвою Університет Українознавства. Першим директором був дійсний член НТШ проф. д-р К. Кисілевський (1954—55), а дальший провід Університету Українознавства був в руках дійсних членів: проф. д-ра В. Лева (1955—56 і 1956—57) та проф. д-ра В. Січинського (1957—58). Від 1958 р. Університетом Українознавства керують проф. М. Величківський (1958—59) і мгр. В. Савчак (1959—60). Секретарями УУ були: д-р Ю. Фединський (1954—57), Р. Кобринський (1957—59), Л. Храплива (1959—60).

Курси ці — це неоціненний дарунок, що його дарує щорічно НТШ за допомогою своїх членів для української спільноти в ЗДА та тим самим доказує перед своїм і чужинецьким світом, про свій тісний зв'язок з найкращою частиною української молоді, що є живою майбутністю нашої спільноти в ЗДА.

Курси відбуваються циклями і за семестрами та охоплюють всі найважливіші галузі українознавства, як: українська мова, література, археологія, мистецтвознавство, історія України, географія, природознавство, економія, музика, театр, фільм, політичне та державне право України. Досі „Університет Українознавства”, поруч своїх курсів у Нью Йорку, zorganizував також свої курси в Клівленді і в Ньюарку. В недалекому майбутньому плянується дальше організування таких курсів українознавства для нашої студіюючої молоді в усіх центрах нашого поселення в ЗДА, зокрема там, де вже існують окремі наші студентські організації і ті наші суспільні організації, яким лежить на серці наше майбутнє і майбутнє нашої студіюючої

в) Видавнича діяльність

У відносно недовгому періоді діяльності на терені Америки, Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА видало цілий ряд цінних праць і публікацій. З виданих праць слід відмітити:

А. Наукові видання:

П. Грицак: Галицько-Волинська держава.

П. Зайцев: Життя Тараса Шевченка.

А. Княжинський: Дух нації.

- В. Січинський: Історія українського мистецтва том I, II.
- Б. Мемуарно-документарні збірники:
Західня Україна під большевиками 1939—41, за ред. М. Рудницької.
- В. Красне письменство:
Б. Лепкий: Мазепа.
- І. Франко: Вибір з творів.
- Ю. Яновський: Майстер корабля.
Збірка українських новель (з творами 29 авторів).
- Е. Маланюк: Поезії.
Обірвані струни. Антологія поезії поляглих, розстріляних, замучених і засланих в рр. 1920—1945.

Крім того появилися:

- А. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка тт. 161, 162, 165, 166, з працями членів філологічної Секції. Том 166 є присвячений сторіччю з дня народин І. Франка.
- Б. Proceedings — Звідомлення, в яких Секції публікують праці своїх членів в англійській, французькій і німецькій мовах. В ЗДА появилися: 1 том Іст.-Філ. Секції, 2 томи Філолог. Секції та 4 томи Мат.-Прир.-Лік. Секції.
- В. Доповіді — Papers: це нова серія публікацій, що появляються зшитками, друкованими офсетом в українській або в англійській мовах. Річно появляється 10—12 зшитків. Ця серія публікацій уможливує нашим членам, зокрема молодій генерації публікувати свої доповіді і, тим самим, утривалити їх для майбутності. Секції мають змогу вибирати найцінніші праці та видавати їх друком у „Записках” чи „Proceedings”, можливо в поширеній формі.

З цієї серії появилися досі:

- Д. Богачевський: Проблеми нашої науки на еміграції.
- В. Лев: Фолклорний матеріал у „Русалці Дністровій”.
- М. Остапак: Ізолювання віруса азійської інфлюенци з пробних зразків — полокань гола та автопсійного матеріалу.
- Р. Smal-Stocki: The Impact of the “Sputnik” on the English Language of the U.S.A.
- Д. Богачевський: Ідеологічні основи Листопадових Днів.
- В. Ящун: Релігійне й морально-етичне обличчя Тараса Шевченка.

R. Smal-Stocki: J. S. C. De Radius, an Unknown Forerunner of Comparative Slavic Literature.

R. Smal-Stocki: Shewchenko and the Jews.

I. Nazarko: Metropolitan Julian Sas-Kuilovsky.

Г. Бюлетень Термінологічної Комісії: подає праці з української фахової термінології та номенклатури. В першому числі „Бюлетеню” появилася праця А. Вовка: Правописні проблеми в українській хемічній номенклатурі.

Г. Бюлетень Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА: інформус про працю і діяльність Т-ва.

Д. Інформаційні брошури в англійській та українській мовах про мету і завдання НТШ, про його організацію, видавничу діяльність та його значення для української науки і культури.

З проєктованих видань треба згадати:

Англомовний Збірник про Львів, що в першу чергу є призначений для великих бібліотек світу, має представити Львів як центр українського національного життя на західно-українських землях. Збірник обіймає праці та статті М. Андрусика, В. Дорошенка, Б. Загайкевича, М. Заклинського, Г. Лужницького, А. Жука, В. Мудрого, В. Радзикевича, Я. Пастернака, С. Процюка, В. Січинського, А. Штефана і Л. Ясінчука. Він має багатий ілюстраційний матеріал, що його зібрав і опрацював інж. Володимир Богачевський, мапи, пляни і ін. Розмір книги: 300-400 сторін друку великої вісімки.

Ювілейний Збірник, присвячений сторіччю смерти Тараса Шевченка.

Пропам'ятна книга з нагоди 30-ліття Української Господарської Академії в Подєбрадах. Видання іде в серії „Бібліотеки українознавства”.

Науковий Збірник з нагоди 250-ліття з дня смерти гетьмана І. Мазепи. Видання ЮКОМА в серії „Записок НТШ”.

А. Рудницький: Історія української музики, в серії „Бібліотеки Українознавства”.

Б. Галайчук: Проблеми правної континуації в східно-європейській історії.

П. К. Ковалів: Основи формування української мови — в серії „Записок НТШ”, том. 168.

Записки НТШ.

Наукові Збірники окремих Секцій НТШ.

Історія Америки — в перекладі Л. Соневицького.

Чергові зшитки Доповідей — Papers.

На свою видавничу діяльність НТШ не одержує зараз ніяких субсидій з американських джерел. Видавання книжок і публікацій відбувається згідно з правильником, прийнятим Управою НТШ в 1955 р. Наші видання висилаємо до приблизно 400 великих бібліотек світу, а члени НТШ одержують наші видання з 30% знижкою.

г) Бібліотека і архів

Велика бібліотека та архів Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, що начислювала понад 70 тисяч томів, в яких були цінні збірки українських стародруків 16—18 в., української періодичної преси, українських друків 19—20 в., рукописний відділ і ін. — все те або частинно знищено підчас обох окупацій, або залишилось у Львові та опинилось в руках большевиків.

Однак завдяки жертвенності українських та чужих установ, видавництв, бібліотек, організацій, редакцій та приватних осіб в ЗДА і інших країнах, зібрано в Нью Йорку нову бібліотеку, що нараховує під цю пору коло 4 тисячі томів книжок і публікацій, в українській та в чужих мовах, як англійській, білоруській, болгарській, данській, еспанській, жидівській, італійській, литовській, німецькій, польській, російській, румунській, словацькій, фінській, французькій, хорватській, чеській і шведській.

З більших дарів для бібліотеки НТШ в ЗДА заслуговує на увагу книгозбірня бл. п. композитора Михайла Гайворонського (681 том), що її подарувала для НТШ дружина д-р Неоніля Пелехович-Гайворонська, а далі книгозбірня бл. п. кан. о. Лева Чапельського, дар проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького, що подарував для бібліотеки наукові книжки, старі мапи і ін., дар сл. п. Еміля Фариняка, що подарував листи М. Грушевського для нашого архіву і численні дари проф. д-ра Я. Падоха, Р. Пачовського, д-ра С. Демидчука (старі мапи і книж-

ка-унікат), проф. д-ра Р. Осінчука, д-ра О. Соколишина, ген. П. Шандрука, проф. д-ра В. Калини, проф. д-ра В. Січинського, проф. Б. Загайкевича, д-ра І. Новосівського, п. Я. Удича, Т-ва „Самопоміч” в Нью Йорку, інж. О. Гладішовського, проф. І. Трухлого (платівки хору Святотроїцької Церкви в Нью Йорку), проф. д-ра М. Тершаківця, проф. д-ра В. Янова, д-ра В. Трембіцького, пп. А. і О. Кочан, проф. П. Савчука, д-ра М. Шлемкевича і багато інших. Також багато авторів дарували свої книжки і публікації для бібліотеки НТШ.

Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА розпочало також організувати галерею портретів своїх почесних членів.

МАТЕРІЯЛЬНИЙ СТАН НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА В ЗДА

Матеріальний стан нашого Товариства на рідних землях спирався на доволі великому нерухомому майні та на двох окремих підприємствах, які приносили річно задовільні приходи (друкарня та книгарня). До того приходили ще щорічні допомоги на видання з усіх наших приватних установ, підприємств і центральних організацій нашої кооперації та від усіх наших Владик, зокрема від нашого почесного члена сл. п. Митрополита Кир Шептицького.

На терені ЗДА єдиним нерухомим майном є „Дім НТШ”, що на ньому тяжить ще й досі гіпотечний довг в сумі \$25.376.40. Дім, правда, є звільнений від міського податку з нерухомостей на $\frac{5}{8}$, почавши від фіскального року 1957-58. До заплачення цього податку залишається ще сума \$1.293.90. Разом отже з гіпотечним довгом на нашому НТШ в ЗДА тяжить ще досі довг в сумі \$26.670.30.

Прихід, що його має НТШ з „Дому НТШ” — це тільки чинш, що його платить УККА за винайм першого поверху та кімнати в партері з пивницею, в сумі \$200 місячно. Решта доходу НТШ — це членські внески від членів НТШ та добровільні пожертви від наших меценатів, українських організацій, установ та підприємств, які з року на рік стають слабшими та шораз менше надійними.

Очевидно, що разом з тим послабла також і наявна продуктивність НТШ в ЗДА, що проявлялася в виданнях Наукових Збірників НТШ, Записок НТШ, і Proceedings. Перед зов-

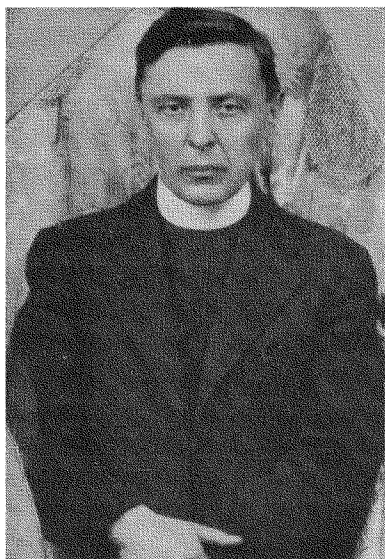
нішнім світом, тобто чужинецькими науковими колами, ми не в силі показатися ані з одним нашим найновішим виданням, бо на це не маємо фондів. На якунебудь допомогу збоку чужих фондаций НТШ, як незалежна українська наукова установа, не має і не може мати ніяких надій. Для такої організації як НТШ, єдина надія на допомогу, це зрозуміння потреб української вільної науки на чужині, збоку власного суспільства, якому НТШ служить і з рамени якого воно репрезентує українську вільну науку та голосить в науці об'єктивну правду.

Тому українська спільнота у вільному світі та зокрема у вільній Америці мусить зрозуміти врешті ролю, що її в імені цієї спільноти відіграє його рідна незалежна наукова установа, Наукове Товариство ім. Шевченка. Незабаром зближуються Соті Роковини з дня смерти нашого Патрона, Тараса Шевченка, Великого Сина України. В ці роковини ми мусимо стати перед чужим культурним світом з наявними показника-

Наукова Конференція Українського Військового Інституту при НТШ в ЗДА для вшанування 10-ліття з дня смерти ген. Петрова. Сидять з ліва до права: ред. Р. Купчинський, проф. І. Паливода, пані генералова Т. Петрова, проф. д-р В. Калина, передсідник Конференції, К. Петрів, адв. Я. Гриневич, проф. В. Міяковський, соти. П. Содоль-Зліньський, д-р І. Козак.

МЕЦЕНАТИ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

**Сл. п. о. кан. Лев Чапельський,
Верона, Н. Дж.**

**Д-р Мирослав Сіменс-
Сімнович,
Шикаго, Ілл.**

**Д-р Неоніля Пелехович-
Гайворонська,
Форест Гилс, Н. Й.**

**Д-р Василь Стефурак,
Шикаго, Ілл.**

**п. Яків Удич,
Нью Йорк, Н. Й.**

**п. Володимир Юрковський,
Нью Йорк, Н. Й.**

**Сл. п. Михайло Матчак,
Філадельфія, Па.**

**п. Володимир Я. Коваль,
Фенікс, Аріз.**

ми нашого духового росту і нашого духового потенціалу. Чи манускрипти наукових праць, складені в підваллі НТШ, можна назвати „показниками”, коли про них знає тільки автор і архівар НТШ? Чи може українська спільнота зрозуміти, що через брак фінансових засобів, НТШ не має змоги вступу в ширші наукові кола чужих народів, і, що гірше, воно не має змоги ані приєднати собі нових чужинецьких вчених, ані створити з ними спільний науковий фронт боротьби за волю, із спільним нашим ворогом: московською тиранією!

Тому Наукове Товариство ім. Шевченка звертається сьогодні до всіх наших меценатів і прихильників української вільної науки, щоб вони вплинули на ширші маси нашого свідомого громадянства в ЗДА та з'ясували йому, що сьогодні для червоної Москви найнебезпечнішою зброєю є тільки українська вільна наука, проти якої Москва веде безпощадну боротьбу вже повних 40 років. Останні виступи червоних „вчених” проти українських вчених у вільному світі і зокрема в ЗДА вказують на те, що ми цю зброю мусимо кувати далі та далі науковим шляхом голосити нашу віковічну істину! Ми твердо віримо, що широкі кола нашого громадянства допоможуть нам гідно репрезентувати нашу вільну науку у вільному світі та збагачувати й надалі скарбницю світової науки нашим високоцінним вкладом, який одночасно покаже світові потенціал цілого українського народу.

На цьому місці дозволяємо собі подати прізвища всіх тих ВШ. П. Жертводавців, які своїми датками причинилися до купна „Дому НТШ” та уможливили нам продовжувати нашу наукову і видавничу діяльність:

Український Конгресовий Комітет Америки, Нью Йорк	\$ 32.867
проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, Милвокі, Вискансин	12.000
сл. п. С. Угорчак, Бруклін, Н. Й.	6.000
д-р В. Стефурак, Шикаго, Ілл.	2.250
д-р Н. Пелехович-Гайворонська, Форест Гилс, Н. Й.	1.235
Об'єднаний Комітет Українських Організацій, Нью Йорк, Н. Й.	1.150
п. Я. Удич, Нью Йорк, Н. Й.	1.110
д-р М. Сіменс-Сіминович, Шикаго, Ілл.	1.010
п. В. Коваль, Феніке, Аріз.	1.000
Український Народний Союз, Джерзі Ситі, Н. Дж.	800
д-р Л. М. Зарицький, Бруклін, Н. Й.	800

Ліга Американців Українського Походження, Шикаго, Ілл.	\$ 792
проф. д-р Р. Осінчук, Нью Йорк, Н. Й.	750
д-р Б. Гординський, Дрейк, Н. Д.	750
Українсько-Американська Федерація Мишигену, Дітройт, Миш.	700
д-р Б. Филипчак, Пассайк, Н. Дж.	575
Український Робітничий Союз, Скрантон, Па.	575
Хор „Думка”, Нью Йорк, Н. Й.	533
п. В. Пуйда, Нью Йорк, Н. Й.	500
д-р Б. Олесницький, Ньюарк, Н. Дж.	500
д-р В. і п. Т. Федорців, Бруклін, Н. Й.	500
д-р В. Гук, Ньюарк, Н. Дж.	500
п. Р. Пристай, Рочестер, Н. Й.	500
УНС, Відділ 194, Нью Йорк, Н. Й.	475
Український Інститут Америки, Нью Йорк, Н. Й.	414
д-р І. Макаревич, Нью Йорк, Н. Й.	355
п. М. Гандзюк, Вайнленд, Н. Дж.	270
п. А. Блащук, Дітройт, Миш.	270
Український Народний Дім, Дітройт, Миш.	250
сотн. М. Гречило, Милвокі, Виск.	250
д-р Н. Гнатчук, Петербург, Миш.	250
п. Р. Карбівник, Філядельфія, Па.	227
д-р В. Кокорудз, Овіго, Н. Й.	225
пп. О. і А. Кочан, Джуліет, Ілл.	212
сл. п. д-р Л. Мишуга, Джерзі Ситі, Н. Дж.	210
д-р Р. Крупка, Шикаго, Ілл.	210
д-р П. Джуль, Г. П. Вудс, Миш.	210
Об'єднаний Комітет Українських Організацій, Відділ Клівленд, Огайо	200
ЗУАДК, Відділ Савтпорт, Конн.	200
д-р М. Слиж, Кенкакі, Ілл.	200
арх. Ю. Ястрембський, Нью Йорк, Н. Й.	195
п. М. Баран, Шикаго, Ілл.	190
п. О. Величківський, Нью Йорк, Н. Й.	177
Т-во „Провидіння”, Відділ Шикаго, Ілл.	175
п. Т. Винничук, Дітройт, Миш.	170
УККА, Відділ Вунсакет, Р. Ай.	162
п. О. Волк, Трамбул, Конн.	160
проф. д-р В. Лев, Скрантон, Па.	158
д-р Р. Смик, Ковл Ситі, Ілл.	155

УНС, Відділ Гемтремк, Миш.	\$ 154
п. П. Стасюк, Нью Йорк, Н. Й.	152
Комітет Дев'ятники, Нью Йорк, Н. Й.	150
сл. п. Я. Б. Яремчук, Рочестер, Н. Й.	150
УККА, Відділ Дітройт, Миш.	150
п. Н. Филипович, Шикаго, Ілл.	142
п. Т. Чорній, Балтимор, Мд.	135
п. А. Маланчук, Нью Гейвен, Конн.	135
п. О. Суковачнеко, Рочестер, Н. Й.	130
п. І. Дужанський, Шикаго, Ілл.	125
д-р Я. Войнаровський, Шикаго, Ілл.	125
п. Н. Данильченко. Ваппингерс Фолс, Н. Й.	125
сл. п. Г. Левуш, Елмайра, Н. Й.	125
УККА, Відділ Бриджпорт, Конн.	122
д-р Я. Макарушка, Нью Йорк, Н. Й.	120
о. В. Осташ, Обурн, Н. Й.	120
д-р А. Жуковський, Стіл, Н. Д.	120
д-р Л. Билів, Бинггемтон, Н. Й.	115
д-р Богдан Гарбовський, Ютика, Н. Й.	115
УККА, Випані, Н. Дж.	113
п. С. Єрмоленко, Міннеаполіс, Мінн.	110
проф. д-р Л. Зафійовська, Шикаго, Ілл.	110
Церква св. Юрія, Питсбург, Па.	107
д-р С. і п. І. Дорошак, Бофало, Н. Й.	105
УККА, Відділ Джерзі Ситі, Н. Дж.	105
Американсько-Український Горожанський Ключ, Квінс, Н. Й.	103
п. В. Андрус, Нортгемтон, Па.	103
Український Жіночий Організаційний Комітет, Нью Йорк, Н. Й.	100
адв. С. Ярема, Нью Йорк, Н. Й.	100
п. В. Ярема, Нью Йорк, Н. Й.	100
п. Р. М. Левицький, Нью Йорк, Н. Й.	100
п. О. Наконечний, Шикаго, Ілл.	100
баронеса п. О. Василько, Нью Йорк, Н. Й.	100
З'єдинений Українсько-Американський Допомоговий Комітет, Філядельфія, Па.	100
д-р І. Смук, Шикаго, Ілл.	100
п. С. Світлик, Трентон, Н. Дж.	100
п. А. Бузель, Кольчестер, Конн.	100
о. П. Понятишин, Скокі, Ілл.	100

п. М. Муляр, Дітройт, Миш.	\$ 100
пп. Г. і К. Салюк, Джерзі Ситі, Н. Дж.	100
п. М. Сухарський, Елизабет, Н. Дж.	100
Українська Народня Поміч, Питсбург, Па.	100
УККА, Відділ Сиракюзи, Н. Й.	100
д-р Б. Пелехович, Шикаго, Ілл.	100
д-р В. Макарушка, Бруклин, Н. Й.	100
д-р Т. Мацьків, Чагрин Фолс, Огайо	100
о. О. Стеранка, Бофало, Н. Й.	95
д-р В. Кіналь, Йонкерс, Н. Й.	90
УККА, Відділ Вилмінгтон, Н. Й.	88
д-р О. Оришкевич, Бруклин, Н. Й.	85
УККА, Відділ Бостон, Масс.	82
Т-во „Самопоміч”, Шикаго, Ілл.	82
о. В. Довгович, Елмайра, Н. Й.	80
д-р О. Смакула, Оверндейл, Масс.	80
п. М. Брунець, Нью Йорк, Н. Й.	77
УККА, Відділ Бруклин, Н. Й.	77
Церква св. Миколая, Бофало, Н. Й.	77
УККА, Відділ Янгстаун, Огайо	76
д-р Т. і п. Т. Олесіюк, Кервил, Тексас	75
п. С. Е. Стралем, Нью Йорк, Н. Й.	75
д-р Г. Чвартацький, Йонкерс, Н. Й.	75
УККА, Відділ Лорейн, Огайо	75
Т-во „Самопоміч”, Коговс, Н. Й.	75
сл. п. В. Ратич, Никсон, Н. Дж.	75
УНС, Відділ 221 св. Стефана, Шикаго, Ілл.	75
УККА, Відділ Ютика, Н. Й.	71
д-р З. Гіль, Трентон, Н. Дж.	71
д-р Е. і п. Н. Стецьків, Тонаванда, Н. Й.	70
Союз Українок, Відділ Вунсакет, Р. Ай.	70
Союз Українок, Відділ Питсбург, Па.	70
п. Е. Сарахман, Нью Йорк, Н. Й.	70
д-р В. Г. Левицький, Клівленд, Огайо	70
п. В. Кобринський, Нью Йорк, Н. Й.	67
проф. д-р В. Тимошенко, Пало Алто, Каліф.	67
д-р Ю. Тершаковець, Маямі, Фло.	62
УККА, Відділ Нью Бритейн, Конн.	62
д-р Е. І. Клюфас, Потукет, Р. Ай.	60
д-р Р. Сочинський, Бруклин, Н. Й.	60
п. С. Гординський, Верона, Н. Дж.	60

д-р Е. і д-р К. Лебедович, Лепір, Мич. \$ 60
д-р К. Кебало, Нью Йорк, Н. Й. 60
і численні інші, які пожертвували менші датки на НТШ.

Крім того п. Володимир Юрковський, Нью Йорк подарував бонд "Chicago & Eastern Illinois Railroad Company" на \$1.000, мистець П. Андрусів, Філядельфія — два олійні портрети М. Грушевського і І. Франка, інж. М. Раковський — портрет свого батька проф. д-ра І. Раковського для галерії портретів почесних членів НТШ в „Домі НТШ” в Нью Йорку, а А. Допілка, Нью Гейвен записав в завіщанні все своє майно на НТШ, якщо воно не буде виплачене його спадкоємцям в Україні. Також п. Степанія Савицька-Матчак з Філядельфії передала суму \$1.000 як фундацію ім. сл. п. Михайла Матчака. З цієї фундації мається виплачувати зворотні стипендії студентам або абсолювентам американських університетів з ділянки суспільно-політичної історії України від 1914 року по сьогоднішній день з аспекту боротьби українського народу за його політично-державну і економічну незалежність.

Всім VIII. Жертводавцям складаємо на цьому місці якнайщирішу подяку.

СЕСТРИ Й БРАТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ!

Гляньте на список жертводавців Наукового Товариства ім. Шевченка, осіб та організацій, і зжахнетеся! Яке мале число осіб і організацій свідоме того, що вільна українська наука — НТШ — це найгостріший меч української визвольної боротьби, яка мала кількість осіб і організацій підтримали досі своїми пожертвами наше Товариство! Чи Ваше достойне ім'я, чи Ваша Організація є в тому списку?

Список жертводавців НТШ це наочний реєстр дійсних українських патріотів, що люблять Україну не словами, а ділом!

Спішіть на поміч НТШ! Не беріть на Вашу честь і сумління, громадяни, важкого оскарження перед історією, що готові до друку праці НТШ не можуть появилися, бо суспільність в пребагатій Америці стратила зрозуміння духових цінностей і живе тільки „карами”, „гавзами”, телевізією та національними „барами”!

Не помагайте Москві нищити українську науку у вільному світі — дайте відповідь на відвідини ката української науки не словами, а ділами: пожертвами на нашу вільну науку!

Всі пожертви можна відтягнути від доходового податку згідно з рішенням Treasury Dept. з дня 16 листопада 1950 р.

В правдивій пошані

проф. д-р Р. Смаль-Стоцький
голова

проф. д-р В. Калина
заст. голови

проф. д-р Р. Осінчук
заст. голови

проф. д-р В. Стецюк
секретар

інж. Р. Кобринський
скарбник

проф. д-р О. Андрушків, проф. М. Величківський, проф. д-р інж. М. Зайцев, ред. І. Кедрин-Рудницький, ред. В. Мудрий, проф. д-р В. Лев, проф. д-р В. Ленчик, проф. д-р Г. Лужницький, проф. Р. Олесницький, проф. д-р В. Січинський, д-р В. Трембіцький, д-р Б. Филипчак — члени Управи.